

Itinerari literari de lectura guiada

Llengua Catalana i Literatura

Estimar en vers

‘El poema de la rosa als llavis’,
Joan Salvat-Papasseit

Segon de batxillerat

Aquest document està subjecte a una llicència Reconeixement 4.0 de Creative Commons.

Se'n permet la reproducció, la distribució, la comunicació pública i la transformació per generar una obra derivada, sense cap restricció sempre que se'n citi el titular dels drets.

La llicència completa es pot consultar a <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

Elaboració: Ruth Garcia Puig

© Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació

Elaboració: Direcció General d'Innovació, Digitalització i Currículum
Edició: Gabinet Tècnic
Primera edició: juny de 2024

Índex

1. Orientacions generals de l'itinerari	4
2. Objectius d'aprenentatge i relació amb el marc curricular	7
Competències	7
Criteris d'avaluació	8
Sabers	8
Consideracions generals de l'avaluació de l'itinerari	9
3. Desenvolupament de l'itinerari	10
Abans de la lectura	10
• Activitat 1. Idees prèvies: discussió literària a partir de tres poemes.....	10
Durant la lectura	12
• Activitat 2. Context històric i literari: les avantguardes	12
• Activitat 3. Introducció a Joan Salvat-Papasseit i a <i>El poema de la rosa als llavis</i>	14
• Activitat 4. Primera posada en comú dels poemes d' <i>El poema de la rosa als llavis</i>	15
• Activitat 5. Preparació del treball sobre literatura comparada	17
Després de la lectura	18
• Activitat 6. Exposicions orals a l'aula	18
• Activitat 7. Què hem après i plantejament de nous reptes.....	19
• Activitat 8. Amor (des)romàntic?	20
4. Situació d'aprenentatge	21

1. Orientacions generals de l'itinerari

L'amor és un dels grans temes universals, present i recurrent al llarg del temps. S'ha escampat i ha arrelat a la nostra societat gràcies a la literatura. Des dels inicis, amb els trobadors, ja es parla del concepte d'"amor cortès" i es poetitza. Però ens hem preguntat mai quina influència ha tingut en la construcció de la concepció de l'amor? O, dit d'una altra manera, com aquest amor ha estat present en tota la nostra tradició literària?

En aquest itinerari es treballarà el tema literari de l'amor mitjançant una de les obres poètiques d'amor per excel·lència de la nostra literatura: *El poema de la rosa als llavis*, de Joan Salvat-Papasseit. Analitzarem com s'ha anat construint aquesta idea d'"amor romàntic", com ha arribat a obres tan emblemàtiques com aquesta i, a més a més, establim vinctes entre els poemes d'aquesta obra i d'altres rellevants de la nostra tradició literària, i com en l'actualitat trobem poesia que ens ajuda a trencar amb tots aquests tòpics. Podrem observar, a més a més, com una obra com aquesta perpetua una concepció d'amor determinada per la tradició literària però, en canvi, es produeix un trencament en la forma dins del moviment de les avantguardes.

Així doncs, l'objectiu final serà comparar *El poema de la rosa als llavis* amb altres poemes de la tradició per acabar configurant les característiques que constitueixen la construcció social de l'amor romàntic.

Trobareu aquest itinerari de lectura programat en forma de situació d'aprenentatge al final d'aquest document.

En aquesta taula es pot veure la tria i configuració final de l'itinerari. Aquest és només un itinerari possible. Segurament, cadascú hi pot trobar a faltar altres textos i autors, i els hi podria afegir, canviar... En cap cas es pretén que sigui un itinerari únic i definitiu.

Obra	Gènere	Aspecte que es treballarà	Tipus d'activitats	Sessions
<i>El poema de la rosa als llavis</i> (Joan Salvat-Papasseit)	Obra poètica	Tema literari de l'amor. Com es manifesta en aquesta obra? Quina influència ha rebut de la tradició literària?	Anàlisi de l'obra i literatura comparada. Aquesta obra és el nucli de tot l'itinerari, com el centre d'una constel·lació al voltant de la qual giren la resta de lectures.	Aquesta obra estarà present durant les 12 sessions de l'itinerari.
"El dia que us vaig veure" (Guillem de Cabestany)	Poesia	Tema literari de l'amor	Activació de coneixements previs	1 sessió
"Perquè has vingut" (Joan Salvat-Papasseit)	Poesia	Tema literari de l'amor	Activació de coneixements previs	
"La bella dama del tramvia" (Josep Carner)	Poesia	Tema literari de l'amor	Activació de coneixements previs	
"54045" (Joan Salvat-Papasseit)	Poesia	Introducció a les avantguardes	Debat literari	2 sessions
"Les formigues" (Joan Salvat-Papasseit)	Poesia	Introducció a les avantguardes	Debat literari	

Obra	Gènere	Aspecte que es treballarà	Tipus d'activitats	Sessions
“Si jo sabés aconseguir guardó” (Berenguer de Palou)	Poesia	Repàs de poesia trobadoresca / Concepte literari “amiga”	Anàlisi inicial d' <i>El poema de la rosa als llavis</i>	1 sessió
“Així com aquell que caminant erra el camí” (Cerverí de Girona)	Poesia	Repàs de poesia trobadoresca / Concepte literari “amiga”	Anàlisi inicial d' <i>El poema de la rosa als llavis</i>	
“Quan veig l'alosa aletejar” (Bernat de Ventadorn)	Poesia	Tema literari de l'amor. Característiques de la literatura trobadoresca:	Literatura comparada	2 sessions
“El dia que us vaig veure” (Guillem de Cabestany)	Poesia	• alosa • presó d'amor	Literatura comparada	
“S'allarga el dia en tendre excés” (Guillem de Cabestany)	Poesia	• amor entrant per la vista • passió, sensualitat • visita a la cambra	Literatura comparada	
“Tinc un desfici, ai, inclement” (Comtessa de Dia)	Poesia	• penyora • estimar en secret, d'amagat	Literatura comparada	
“No el vulgueu, el fals marit” (Cerverí de Girona)	Poesia	• separació a l'alba por de perdre l'estimada • “senhal”	Literatura comparada	
“Qui no és trist de mos dictats no cur” (Ausiàs March)	Poesia	Tema literari de l'amor. Idees:	Literatura comparada	
“Lleixant a part l'estil dels trobadors” (Ausiàs March)	Poesia	• mestre d'amor • malalt d'amor (sofriment) • tensió entre amor-raó, carn-esperit, ànima-cos • amor honest, sense temptació • “amor espiritual”	Literatura comparada	
“A una hermosa dama de cabell negre que es pentinava en un terrat amb una pinta de marfil” (Francesc Vicenç Garcia)	Poesia	Tema literari de l'amor. Idees:	Literatura comparada	
“Cant de Gentil”, dins <i>Canigó</i> (Jacint Verdaguer)	Poesia	Tema literari de l'amor. Idees:	Literatura comparada	
“Dos amants” (Josep Carner)	Poesia	Tema literari de l'amor. Idees:	Literatura comparada	
“Enmig de tu i de mi” (Josep Carner)	Poesia	• amor no passional: ordre, serenitat, seny...	Literatura comparada	
“Sols” (Josep Carner)	Poesia	• idealització i desidealització de l'estimada	Literatura comparada	
“La bella dama del tramvia” (Josep Carner)	Poesia		Literatura comparada	
“Qui em viu en tu amb joia inseparable” (J.V. Foix)	Poesia	Tema literari de l'amor. Idees:	Literatura comparada	
“Cançó de les besades” (Rosa Leveroni)	Poesia	• passió • sensualitat • erotisme	Literatura comparada	
“Els amants” (Vicent Andrés Estellés)	Poesia		Literatura comparada	

Obra	Gènere	Aspecte que es treballarà	Tipus d'activitats	Sessions
"Amor", dins <i>Diccionari per a ociosos</i> (Joan Fuster)	Assaig	Categorització sobre el tema literari de l'amor	Debat sobre el concepte d'amor i amor romàntic	1 sessió
"On trobar-nos, enllà d'aquest espai" (Maria Mercè Marçal)	Poesia	Tema literari de l'amor. Idees: • amors no normatius • concepcions alternatives de l'amor	Literatura comparada	1-2 sessions
"XIX" (Maria Mercè Marçal)	Poesia		Literatura comparada	
"El meu amor sense casa" (Maria Mercè Marçal)	Poesia		Literatura comparada	
"Rosa" (Sònia Moll)	Poesia		Literatura comparada	
"El meu amor petit" (Sònia Moll)	Poesia		Literatura comparada	
"Diumenge" (Mireia Calafell)	Poesia		Literatura comparada	
Càntic "IV", dins <i>Aquest amor que no és u</i> (Blanca Llum Vidal)	Poesia		Literatura comparada	
"Tan bonic i tan negre" (Blanca Llum Vidal)	Poesia		Literatura comparada	

2. Objectius d'aprenentatge i relació amb el marc curricular

En el marc de la matèria comuna Llengua Catalana i Literatura de segon de batxillerat, els objectius d'aprenentatge d'aquesta situació d'aprenentatge que es desenvolupen en aquest itinerari són els següents:

1. Planificar i produir textos orals atenent a les convencions pròpies del gènere expositiu i als criteris d'adequació, coherència, cohesió i correcció per tal de compartir de forma col·lectiva el treball d'anàlisi comparatiu sobre els poemes escollits.
2. Buscar informació procedent de fonts diverses, processar-la i organitzar-la per tal d'elaborar un treball d'investigació de literatura comparada entre dos poemes.
3. Comprendre i analitzar elements estructurals de diferents poemes d'autors i moviments literaris diversos establint vincles que permetin definir els elements de continuïtat i ruptura en l'evolució de la construcció literària d'aquests elements, pel que fa a la temàtica de l'amor, i utilitzant la informació i el context sociohistòrics, per interpretar els textos amb una perspectiva més àmplia i comprendre'n la dimensió cultural i el seu valor literari i la inserció en la tradició.
4. Produir un text escrit atenent els criteris d'adequació, coherència, cohesió i correcció ortogràfica i morfosintàctica, mobilitzant el coneixement sobre la llengua, per millorar l'eficàcia comunicativa del llenguatge i assolir l'objectiu comunicatiu del text.

Competències

La situació d'aprenentatge plantejada en aquest itinerari literari s'inscriu en el desenvolupament de la competència específica 8 sobre la lectura guiada del marc curricular, tot i que també s'hi treballen les competències específiques 3, 5 i 6.

- **Competència 8.** Llegir, interpretar i valorar obres rellevants de la literatura catalana, castellana i hispanoamericana, utilitzant un metallenguatge específic i mobilitzant l'experiència biogràfica i els coneixements literaris i culturals, per establir vincles entre textos diversos que configurin un mapa cultural i eixamplin les possibilitats de gaudir de la literatura i de crear textos d'intenció literària.
- **Competència 3.** Produir textos orals i multimodals, amb atenció preferent als textos acadèmics, amb el rigor, la coherència, la fluïdesa i el registre adequats, atenent les convencions pròpies dels diferents gèneres discursius, i participar en interaccions orals amb una actitud cooperativa i respectuosa, tant per construir coneixement i establir vincles personals, com per intervenir de manera activa i informada en diferents contextos socials.
- **Competència 5.** Produir textos escrits i multimodals coherents, cohesionats, adequats i correctes, amb especial atenció als gèneres discursius de l'àmbit acadèmic i amb regulació dels iguals i autoregulació autònoma, per construir coneixement i donar resposta de manera informada, eficaç i creativa a propòsits comunicatius concrets.
- **Competència 6.** Seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts, avaluant-ne la fiabilitat i la pertinència en funció dels objectius de lectura i evitant els riscos de manipulació i desinformació, i integrar-la i transformar-la en coneixement per comunicar-la adoptant un punt de vista crític i personal alhora que respectuós amb la propietat intel·lectual, especialment en el marc de la realització de treballs d'investigació sobre temes del currículum.

D'altra banda, malgrat que no s'hi desenvolupa específicament la competència 7 de lectura autònoma, totes les lectures que es fan en l'itinerari poden suggerir la lectura individual d'altres textos dels mateixos autors, temes, etc.

Criteris d'avaluació

Els **criteris d'avaluació** del marc curricular que es concreten i contextualitzen en l'itinerari són els següents:

- **8.1.** Explicar i argumentar la interpretació de les obres llegides a partir de l'anàlisi de les relacions internes dels seus elements constitutius amb el sentit de l'obra, i de les relacions externes del text amb el seu context sociohistòric, atesa la configuració i evolució dels gèneres i subgèneres literaris.
- **8.2.** Desenvolupar projectes d'investigació que es concreten en una exposició oral, un assaig o una presentació multimodal, mitjançant l'establiment de vincles argumentats entre les obres de la literatura catalana, castellana i hispanoamericana des de l'últim quart del segle XIX fins al segle XXI, objecte de lectura guiada, i altres textos i manifestacions artístiques d'ahir i d'avui, en funció de temes, tòpics, estructures, llenguatge, recursos expressius i valors ètics i estètics, i explicitant la implicació i la resposta personal del lector a la lectura.
- **3.1.** Dur a terme exposicions i argumentacions orals extenses i en què es recullin diferents punts de vista, amb diferent grau de planificació sobre temes d'interès científic i cultural i de rellevància acadèmica i social, ajustant-se a les convencions pròpies de cada gènere discursiu, i fer-ho amb la fluïdesa, el rigor, la coherència i el registre adequats, en diferents suports i utilitzant de manera eficaç recursos verbals i no verbals.
- **5.1.** Elaborar textos acadèmics coherents, cohesionats i amb el registre adequat sobre temes curriculars o d'interès social i cultural, precedits d'un procés de planificació que atengui la situació comunicativa, el destinatari, el propòsit i el canal, i de redacció i revisió d'esborranys entre iguals o utilitzant altres instruments de consulta.
- **6.1.** Elaborar treballs d'investigació de manera autònoma, en diferents suports, sobre diversos temes d'interès acadèmic, personal o social que impliquin localitzar, seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts, amb una atenció especial a la gestió del seu emmagatzematge i de la seva recuperació, així com a l'avaluació de la fiabilitat i la pertinència; organitzar-la i integrar-la en esquemes propis, i reelaborar-la i comunicar-la de manera creativa, adoptant un punt de vista crític i respectuós amb la propietat intel·lectual.

Sabers

Els **sabers** del marc curricular que es concreten i contextualitzen en l'itinerari són els següents:

Comunicació

- Gèneres discursius
  - Anàlisi i aplicació en textos orals, escrits i multimodals de les propietats textuais (adequació, coherència, cohesió i correcció) i dels gèneres discursius propis de l'àmbit educatiu (textos acadèmics) i de l'àmbit social (xarxes socials i mitjans de comunicació).
- Processos
  - Planificació i cerca de la informació, textualització i revisió, adequació a l'audiència i al temps d'exposició, amb especial atenció a la millora i al domini dels elements no verbals, als trets discursius i lingüístics de l'oralitat formal i de la deliberació oral argumentada, en el context de la producció de textos orals pertanyents a l'àmbit acadèmic i social.
  - Elaboració de textos escrits i multimodals atenent el seu procés: planificació, redacció, revisió i edició, correcció gramatical i ortogràfica i propietat lèxica, en el context de la producció de textos escrits pertanyents a l'àmbit acadèmic i social.
  - Cerca autònoma i selecció d'informació procedent de fonts diverses amb criteris de fiabilitat, qualitat i pertinència; anàlisi, contrast, valoració, reorganització i síntesi de la informació en esquemes propis i transformació en coneixement; comunicació i difusió de la informació reelaborada de manera creativa i respectuosa amb la propietat intel·lectual amb citació precisa de les fonts; gestió crítica de continguts, d'emmagatzematge i de recuperació de la informació rellevant; detecció de notícies falses, distorsió i manipulació informativa, i verificació de fets en situacions diverses dels àmbits personal, social i acadèmic.
- Reconeixement i ús discursiu dels elements lingüístics
  - Reconeixement, anàlisi i ús de recursos lingüístics per adequar el registre a la situació de comunicació en textos diversos.

Educació literària

- Lectura guiada: processos i estratègies

Lectura i anàlisi de clàssics de les literatures catalana, castellana i hispanoamericana, des de l'últim quart del segle XIX fins al segle XXI, inscrites en itineraris temàtics o de gènere, amb especial atenció als aspectes següents:

- Construcció compartida de la interpretació de les obres per mitjà de discussions o converses literàries.
- Anàlisi dels elements constitutius del gènere literari i de la seva relació amb el sentit de l'obra, i dels efectes d'aquests elements i dels seus recursos expressius en la recepció del lector.
- Utilització de la informació sociohistòrica, cultural i artística per interpretar les obres i comprendre el lloc que ocupen en la tradició literària.
- Establiment de vincles intertextuals entre obres i altres manifestacions artístiques en funció de gèneres, temes, tòpics, estructures i llenguatges. Reflexió al voltant dels elements de continuïtat i ruptura.
- Expressió argumentada de la interpretació dels textos, integrant els diferents aspectes analitzats i atenent els seus valors culturals, ètics i estètics. Lectura amb perspectiva de gènere.
- Lectura expressiva, dramatització i recitat d'obres i fragments literaris atenent els processos de comprensió, apropiació i oralització implicats.

Consideracions generals de l'avaluació de l'itinerari

Tot l'itinerari integra l'avaluació formativa i reguladora a través de les posades en comú, les aturades i reflexions que es demanen als estudiants, les revisions mútues dels textos i les converses a l'aula en el desenvolupament de les quals el o la docent pot copsar com evoluciona el grup i pot regular les propostes. L'avaluació de l'assoliment dels objectius d'aprenentatge emergeix de totes aquestes situacions en què el o la docent pot recollir evidències i establir criteris específics per valorar-les.

3. Desenvolupament de l'itinerari

S'ha triat la lectura d'*El poema de la rosa als llavis* perquè connecta amb la tradició literària i alhora se'n desmarca. És trencadora i és avantguardista. A més a més, aquesta concepció tradicional de l'amor és interessant llegir-la des de la nostra actualitat, amb perspectiva de gènere, i en contrast amb concepcions alternatives o no normatives de l'amor.

Les activitats que es proposen van en la línia de la reflexió sobre el contingut, de la comparació amb altres composicions poètiques, i d'altres arts, i de l'anàlisi formal. Generalment, es planteja partir dels coneixements previs de l'alumnat i cal que el o la docent ofereixi un guiatge que permeti assentar-los i ampliar-los, per aconseguir que els pugui aplicar en altres contextos més propers a la seva realitat.

Abans de la lectura

Activitat 1. Idees prèvies: discussió literària a partir de tres poemes (activitat inicial)

La primera activitat de l'itinerari lector consistirà en una **discussió literària** perquè l'alumnat faci aflorar els seus **coneixements previs** sobre poesia, ja sigui pel que fa al contingut com pel que fa a la forma. El o la docent haurà de fer de guia d'aquesta discussió i crear l'espai adient per tal que comencin a sorgir **idees sobre el tema de l'amor en la literatura**, entre d'altres.

S'aprofitarà, a més a més, per refrescar aspectes clau de la **literatura trobadoresca** ja treballats amb anterioritat i es començaran a situar en el seu context històric i literari els altres autors que apareixeran durant la sessió.

Es projectaran els següents poemes a classe: "El dia que us vaig veure" (fragment), de Guillem de Cabestany; "Perquè has vingut", de Joan Salvat-Papasseit, i "La bella dama del tramvia", de Josep Carner.

"El dia que us vaig veure" (fragment), Guillem de Cabestany

El dia que us vaig veure, senyora, per primera vegada,
quan us plagué deixar-vos veure per mi,
vaig apartar del meu cor tot altre pensament
i es feren fermes tots els meus volers en vos [...]

Perquè la gran bellesa i l'agradable tracte
i els mots cortesos i l'amorós plaer que sabeu fer
m'arrabassaren el seny en manera que
des d'aleshores, senyora gentil, no el puc recuperar [...]

I és que us amo, senyora, tan lleialment
que Amor no em dona poder per amar-ne una altra [...]

Ai!, tant de bo fos ja l'hora, senyora, que veiés
que per pietat em volguéssiu honorar tant
que només us dignéssiu a anomenar-me amic.

“Perquè has vingut”, Joan Salvat-Papasseit

Perquè has vingut han florit els lilàs
i han dit llur joia
    envejosa
    a les roses:

mireu la noia que us guanya l'esclat,
bella i pubilla, i és bruna de rostre.

De tant que és jove enamora el seu pas
—qui no la sap quan la veu s'enamora.

Perquè has vingut jo ara torno a estimar:
diré el teu nom
    i el cantarà l'alosa.

“La bella dama del tramvia”, Josep Carner

Si ran de la parada veieu el “tram” passar
tot ple de “smarts” o gent de la pescateria,
sota un gran feix de plomes eternament hi ha
la bella dama del tramvia.

La nua el seu ermini gelós com un serpent;
sa gorja mal coberta la voluptat exhala;
deurà parlar, quan parli, melodiosament:
és de París o Guatemala.

Tot d'una que l'heu vista, s'allunya a l'infinit
dins el brogit del tròlei i de la baluerna,
i es decandeix llavors la flama del sentit.
Mes, si poguéssim, ¿fora eterna?

¡Oh, no! La bella dama, de plomes sota un feix,
val més que amb sa llegenda s'allunyi benaurada;
si gaire l'escatiem, no fora tanmateix
com la copsà la llambregada.

Car la beutat, o baixa quan hem pujat —ço és...
la nostra maniobra subtil resulta vana—,
o resta, i és de Gràcia i de segur diu “pues”,
sollant la parla catalana.

I no hi ha més manera: la dama corre avall
o bé de dispesera tot d'una pren la fila.
Anem a peu, poetes, car la beutat defall
en el topant on hom enfila.

Jovent, ¿oh tu que cerques la joia o el renom!,
no siguis mai fantàstic, que el dol et colpiria.
Totes les esperances de l'avenir són com
la bella dama del tramvia.

L'objectiu no és, encara, fer una anàlisi amb profunditat de cadascun dels poemes —es treballaran en les següents sessions— sinó començar a situar-nos, com hem dit, en el context i el tema adients.

La projecció d'aquests tres poemes consisteix a mostrar a l'alumnat composicions amb una mateixa temàtica tractada de maneres diferents (per exemple, el poema de Salvat-Papasseit i el de Carner, que, a més a més, són contemporanis) o amb la mateixa temàtica tractada d'una manera similar (per exemple, els poemes de Salvat-Papasseit i de Guillem de Cabestany, que, a més a més, pertanyen a èpoques allunyades en el temps). D'aquesta manera, es començarà a configurar aquest itinerari posant èmfasi en la comparació entre els tres pel que fa a la continuïtat temàtica i la ruptura de la forma.

Una dinàmica d'organització d'aula adequada per treballar l'aportació de coneixements previs pot ser que l'alumnat primer pensi la resposta a les preguntes individualment, després en parelles o grups de quatre i, finalment, la posada en comú en gran grup. A més a més, es podrien utilitzar les eines Padlet o Mentimeter per compartir les idees amb tota la classe i que, així, siguin rebudes d'una manera visual.

Algunes de les preguntes que podrien guiar aquesta reflexió són:

- De quin gènere literari es tracta?
- Què diferencia la poesia dels altres gèneres?
- Què tenen en comú aquests tres poemes pel que fa a la forma? Què els diferencia?
- Què tenen en comú aquests tres poemes pel que fa al contingut? Què els diferencia?
- Com és tractat el tema de l'amor per part d'aquests tres autors? És tractat de la mateixa manera?
- A qui creieu que van adreçats cadascun dels poemes?
- ...

Així doncs, seria interessant que l'alumnat s'anés fixant en aspectes com la intencionalitat estètica de la poesia, l'estructura que diferencia el poema de Salvat-Papasseit de la resta (i que alhora també podem parlar de mètrica i rima), el tema de l'amor (comú als tres poemes, però tractat de maneres diferents: més o menys idealitzat) i com s'expressa, mitjançant figures retòriques, la destinatària-amant dels tres poemes (i com aquesta "amant" és concebuda i explicada de maneres diferents), etc.

Entre tots es podrà arribar a la idea que es poden establir molts elements de continuïtat, però també de ruptura, al llarg de la història de la literatura catalana i, d'entre aquests, un dels més rellevants és la construcció del tema de l'amor des de la lírica trobadoresca i com s'ha anat manifestant al llarg de la nostra tradició literària fins a obres "formalment trencadores" com *El poema de la rosa als llavis*.

Aprofitarem l'avinentsa per aclarir a l'alumnat que ens centrarem exclusivament en la poesia, malgrat que la temàtica tractada sigui totalment extensible a qualsevol manifestació artística i, per descomptat, literària.

Durant la lectura

Activitat 2. Context històric i literari: les avantguardes (activitat de desenvolupament)

Un cop feta la sessió d'introducció a l'itinerari lector i, per tant, un cop ubicat l'alumnat en la temàtica a tractar i feta l'activitat 1 de coneixements previs, caldrà aprofundir en el context històric i literari, i determinar què tenen d'especial les avantguardes en relació amb la resta de moviments artístics passats i contemporanis. Es dedicaran dues sessions per treballar-ho.

Primera sessió

L'activitat que es proposa consisteix a endinsar-nos en el món de les avantguardes literàries a través de l'art. Es projectaran dues obres d'art de l'any 1909: *Cala Forn*, de Joaquim Sunyer, i *Cases d'Horta*, de Pablo Picasso (es proposen aquestes, però poden ser-ne d'altres d'estils i èpoques properes). En un primer cop d'ull, l'alumnat podrà observar diferències prou remarcables, i són aquestes diferències les que farem servir com a punt de partida per explicar les característiques literàries de les avantguardes.

L'alumnat treballarà en grups de 4 i se'ls plantejaran, per exemple, preguntes com les que es troben a continuació. Per fer-ho més dinàmic, es pot projectar la pregunta i deixar 10 minuts per respondre. Posteriorment, es poden posar en comú les respostes tot prenent els apunts adients.

- Com heu pogut observar, les dues obres són de principis del segle XX. En quin moment històric ens trobem? Què està passant al món? Com es caracteritza aquest període històric?

S'espera que l'alumnat parli de l'època d'entreguerres, del desgast demogràfic que comporta la Primera Guerra Mundial, de la crisi del model de societat liderat per la burgesia industrial (i el projecte cultural que hi

anava associat), de la Revolució Russa (revolució del proletariat), dels règims totalitaris, de la crisi econòmica i financera (1929), etc. Per tant, d'un context social i polític convuls i ple de canvis.

- Elaboreu una llista de paraules que poden caracteritzar les obres pictòriques projectades.

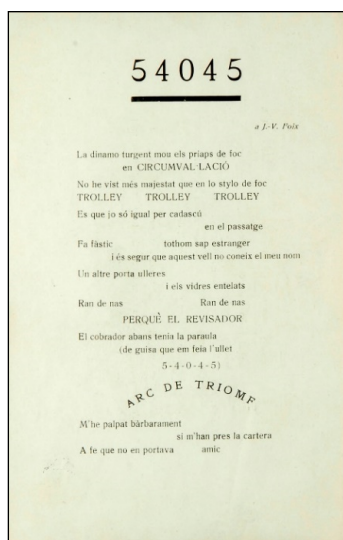
Algunes idees poden ser, per una banda, *perfecció, ordre, bellesa, formalitat, natura, classicisme, quotidianitat, mediterranisme...* I, per l'altra banda, *irracionalitat, desordre, transgressió, destrucció de l'harmonia, geometria...* En tot cas, podríem remetre'ns a conceptes com la "tradicció" i la "ruptura d'aquesta tradició", és a dir, la modernitat, i com alguns dels autors del moment pretenen trencar amb aquesta tradició de l'art.

Per a aquesta activitat es pot utilitzar el recurs digital Mentimeter per tal d'elaborar entre tota la classe un "núvol de paraules" que ajudi a visualitzar les paraules més recurrents.

A més a més, es pot aprofitar l'avinentesa per mostrar-los altres manifestacions artístiques que trenquen amb aquesta tradició (arquitectura, escultura, música...), així com per endinsar-los en el món de les avantguardes i, concretament, de la poesia avantguardista. Se'ls pot projectar un poema que enllaci amb aquestes característiques definides.

Segona sessió

Un cop aparegut el moviment literari de les avantguardes, es poden deduir característiques generals dels diversos moviments de les avantguardes a partir, per exemple, de "54045", una de les deu composicions poètiques que componen *Poemes en ondes hertzianes*, o el cal·ligrama "Les formigues", tots dos de Joan Salvat-Papasseit.

Font: Viquipèdia

Amb aquest fi, es pot realitzar un "**debat socràtic**". Abans de tot, però, caldrà fer una lectura comprensiva per tal que l'alumnat entengui tot el vocabulari adient. Posteriorment, es dividirà la classe en dos grups. Cada grup s'especialitzarà en un dels dos textos i tindrà l'objectiu de fer un debat literari a partir d'una pregunta. La seqüenciació de l'activitat pot ser la següent:

- Els alumnes tindran l'objectiu de defensar, o no, a partir de la cerca d'informació que realitzaran, si creuen que la composició poètica que els ha tocat és avantguardista.
- En grups, buscaran característiques de les avantguardes per tal de poder-les aplicar en cadascun dels poemes.
- Es prepararan el debat. Com s'ha esmentat, es durà a terme mitjançant un "debat socràtic". El grup d'alumnes especialitzat en el primer poema seurà en un cercle interior i és qui aportarà els seus punts de vista sobre el tema proposat i del qual s'hauran hagut d'informar. La resta d'alumnes, especialitzat en el segon poema, seurà en un cercle extern i observarà les intervencions dels companys. Podran disposar d'una rúbrica,

prèviament elaborada i consensuada per tots els membres de la classe (arguments, nombre d'intervencions, respecte, correcció lingüística...) i, a més a més, tot l'alumnat s'haurà hagut d'especialitzar en el tema de les avantguardes i, per tant, tindrà present la qualitat de la informació aportada.

- Un cop realitzat el primer debat, es farà el segon i, per tant, canviaran els rols.

A continuació, es proposen alguns dels temes que podrien aparèixer al debat. El o la docent farà de moderador en el debat i, per tant, ajudarà a fer emergir i aclarir les idees essencials de les avantguardes.

- Moviments estètics que es van produir a partir del 1915. Relació amb les diverses avantguardes europees.
- Actitud rupturista, no només estètica sinó també ideològica.
- Les diverses etapes i els principals moviments d'avantguarda que les configuren. Caldrà especificar que són moviments normalment efímers, de difusió ràpida i que es van succeint en el temps.
  - Cubisme (cal·ligrames, poesia visual...).
  - Futurisme (progrés industrial, maquinisme, violència, escriptura nova, sense distinció de majúscules i minúscules, absència de puntuació, mots en llibertat...).
  - Dadaisme (renúncia a la lògica, a la moral, al bon gust, presència de l'atzar i l'absurd, destrucció del sentit...).
  - Surrealisme (món de l'inconscient, els somnis...).
- Clares discrepàncies amb un altre moviment cultural i ideològic contemporani, el noucentisme, i actitud clarament antiburguesa.

Aquest punt és força interessant perquè es poden agafar de referència el poema "La bella dama del tramvia" i l'obra pictòrica *Cala forn*, les quals ja s'hauran tractat o a la sessió anterior o al principi d'aquesta sessió. Es pot aprofitar per parlar d'aquest moviment ideològic contraposant-lo a les avantguardes mitjançant la seva proposta d'ideals, com l'"imperialisme", el "civilisme" o el "classicisme". Es pressuposa, també, que s'haurà treballat la literatura noucentista amb anterioritat. Serà interessant connectar, una altra vegada, aquesta idea de l'amor idealitzat que descriu Carner al seu poema tot contraposant-lo amb la concepció de l'amor de Salvat-Papasseit.

Activitat 3. Introducció a Joan Salvat-Papasseit i a *El poema de la rosa als llavis* (activitat de desenvolupament)

Comprensió lectora d'un dels poemes mitjançant la rutina de pensament "paraula – vers – idea".

És el moment d'endinsar-se en la **vida i obra del poeta Joan Salvat-Papasseit**. Es pot dividir la sessió en dues parts.

En primer lloc, abans d'entrar de ple en la seva obra, per conèixer el poeta d'una manera més informal, es pot aprofitar el capítol del programa *El Búnquer* (Catalunya Ràdio) dedicat a l'autor. Es complementarà la biografia consultant altres recursos pertinents, com escriptors.cat o lletra.uoc.edu, i esmentant tota la seva obra, explicant-ne les particularitats generals. Si no es disposa de gaire temps a l'aula, en la sessió anterior es pot demanar a l'alumnat que ho faci a casa i que aporti les idees a classe.

En segon lloc, per poder començar a analitzar l'obra en qüestió, *El poema de la rosa als llavis*, es plantejarà a l'alumnat un **repte** que hauran de resoldre individualment al final de la sessió.

«Per començar a familiaritzar-vos amb el llibre, us proposem un repte: obriu el llibre aleatòriament i quedeu-vos amb el poema que us toqui. Llegiu-lo detingudament, busqueu les paraules que no entengueu i relacioneu-ne el contingut amb la metàfora explícita al títol "la rosa als llavis".»

Cal aclarir que el o la docent haurà de supervisar que els trenta poemes que constitueixen l'obra estiguin repartits entre tot l'alumnat. Si cal, es podran fer servir altres estratègies per tal que sigui així.

Fent una primera lectura d'un dels poemes i relacionant-lo amb el títol s'aconseguirà fer emergir idees que configuren l'obra i que en facilitaran posteriorment una anàlisi més profunda. El o la docent farà aquest guiatge previ de comprensió i ajudarà a construir el discurs un cop es posin les idees en comú.

Una dinàmica que pot ajudar l'alumnat a fer una primera comprensió individual del poema és la rutina de pensament “**paraula – vers – idea**”, que es pot adaptar, atès que el text a treballar és un poema. L'objectiu d'aquesta rutina és sintetitzar i captar l'essència del text, desvetllar el que sigui important o valuós en el poema i que ajudi en l'anàlisi. L'activitat es farà individualment en un primer moment, però posteriorment, en la següent sessió, es posaran en comú les respostes en grups de quatre i, finalment, amb la resta de la classe. Cal aclarir també que, com que cada alumne té un poema diferent, les diferents posades en comú seran essencials i promouran la discussió per entendre que tots els poemes tenen un eix en comú a partir del qual està construït tot el poemari.

Una plantilla per a la rutina de pensament pot ser la següent:

Paraula – vers – idea	
PARAULA Quina paraula del poema t'ha cridat més l'atenció?	
VERS Quin vers t'ha ajudat a entendre el poema?	
IDEA Quina idea que transmet el poema creus que és la més significativa per a tu?	REFLEXIÓ. Què et fa dir això? Què en penses?

El o la docent haurà d'ajudar l'alumnat amb la interpretació de l'obra proposant preguntes que ajudin i condueixin aquesta reflexió més profunda del poema. A més a més, hi haurà alumnes als quals els tocarà analitzar un cal·ligrama i, per tant, s'aprofitarà l'avinentsa per ajudar l'alumne o alumna a connectar tot el que s'ha treballat sobre les avantguardes amb el poema.

La sessió finalitzarà abans de poder posar en comú les respostes i, per tant, es posarà en comú a la propera sessió.

Activitat 4. Primera posada en comú dels poemes d'*El poema de la rosa als llavis* (activitat de desenvolupament)

Abans de la posada en comú de la rutina de pensament es procurarà que l'alumnat s'adoni que l'obra té una estructura clara i evident —amb els títols escrits en un altre color—, malgrat que tots els poemes constitueixen un conjunt unitari i ben treballat. Es tracta, doncs, d'un itinerari amorós amb diverses fases, que es detallarà més endavant.

El poemari és format per:

- Trenta-un poemes, agrupats en vint seccions.
- Hi ha una estructura superior, *les imatges*, que encapçalen les diverses àrees temàtiques presidides per l'amor i el plaer.
- Obre tot el relat un poema introductori, els *preliminars*, que concreta l'espai i comença a definir l'“amiga”. També es pot introduir la figura del “jo poètic”, l'“amant” en qüestió.

A continuació, l'alumnat s'haurà d'agrupar en grups de quatre i posar en comú les idees més significatives de cadascun dels poemes. Posteriorment, es durà a terme la mateixa dinàmica però amb tota la classe.

A mesura, doncs, que l'alumnat vagi fent explícites les idees que ha pogut copsar de cada poema, el o la docent anirà construint l'estructura del poemari amb l'objectiu que al final es vegi evident, a simple vista, i es pugui tenir la base per poder analitzar amb més detall i profunditat el poema. D'altra banda, totes les idees que vagin sorgint s'aniran classificant segons les etapes amoroses, a grans trets, que recull l'obra i que anirem fent explícites:

- El desig inicial.
- El procés amatori:
  - com a aprenentatge,
  - com a preparació,
  - com a lliurament a l'estimada.
- L'assoliment de l'amor.
- El record. L'apèndix.

A més a més, caldrà aturar-se en la idea que si el tema de tot el poemari és l'amor —amb totes les seves fases i tot el que hi va associat—, és evident que aquest amor va destinat a algú. És en aquest moment quan s'introduirà el concepte de l'"amiga", que de ben segur que va apareixent al llarg de la posada en comú, i es connectarà amb l'"amiga" —estimada— i la "midons" present en la lírica trobadoresca.

Es poden aprofitar aquests versos dels trobadors Berenguer de Palou o Cerverí de Girona, que fan explícita la idea de l'"amiga":

Berenguer de Palou	
<p>II</p> <p>Qu'amada us auray en perdo lonjament, en aital guia, e ma bella douss'amia! qu'anc res no-us plac no-m saupes bo, ni anc res no saupi pensar qu'a vos fos pretz ni honramens qu'al tost fat no fos pus correns que si-n degues m'arma salvar.</p> <p>III</p> <p>E ja Deus amia no-m do s'en leys mos cors se fadia; la flor de la cortezia elha m'aura o outra no; qu'a sola lieys m'estug e-m guar, e suy aissi sieus solamens qu'autre solas m'es eyssamens cum qui-m fazia sols estar.</p>	<p>II</p> <p>Com estimat us hauré vanament molt de temps, tan intensament, ah ma bella dolça amiga! De manera que res no us agradà que no m'agradés, ni mai res no vaig poder pensar que per vós no fos mèrit ni honra que immediatament no ho fes més de pressa que si hagués de salvar la meva ànima.</p> <p>III</p> <p>E ja Déu amiga no em doni si d'ella el meu cor es cansa; la flor de la cortesia ella em tindrà i no una altra; que només per ella em reservo i em guardo, i sóc de tal manera només seu que el tracte amb les altres m'és igual que si algú em fes estar sol.</p>

Cerverí de Girona	
<p>IV</p> <p>Eu no soy ges cel qui va a s'amia de nuyt, car cil cuy m'autrey m'assegura, pessan a leys; e d'altre no n'ay cura, e lays la nuyt, e voil prendre-l clar dia: car il no tem lauzenjar ne mal dir, enans li pusc ab jorn denan venir: per qu-eu asir la nit, desiran l'alba.</p>	<p>IV</p> <p>Jo no sóc aquell qui va a la seva amiga de nit, car aquella a qui em lliuro m'aferma pensant en ella; i cap altra cosa no em preocupa i deixo la nit, i vull arribar al dia clar: perquè ella no tem la calúmnia ni la maledicència, sinó que li puc durant el dia davant anar: perquè jo odio la nit, tot desitjant l'alba.</p>

Com ja s'ha dit, un dels propòsits que es pretén aconseguir amb la lectura d'*El poema de la rosa als llavis* és que l'alumnat connecti aquesta lectura —aparentment trencadora, rupturista, avantgardista— amb el concepte d'amor transmès des dels inicis de la nostra literatura, ideat pels trobadors, i com tota la nostra tradició literària ha anat construint-se d'acord amb aquesta idea d'amor. Es pot demostrar, també, reprenent els poemes comentats en la primera sessió: "El dia que us vaig veure" i "Perquè has vingut".

Cal aclarir que el tema de la literatura trobadoresca es treballa al primer curs de batxillerat i que, per tant, es dona per entès. Això no vol dir que no es puguin repassar els conceptes més importants i que ajudaran en l'elaboració del treball de literatura comparada.

Finalment, per concloure la sessió, es tornarà a la pregunta inicial que s'havia formulat a l'alumnat i es relacionaran totes les idees que s'hauran anat construint amb la metàfora explícita en el títol, "la rosa als llavis". Per tant, es farà evident aquest eix temàtic d'amor de l'obra —i a partir del qual està basat tot el nostre itinerari lector. Un amor passional que beu d'aquesta tradició de la lírica trobadoresca.

Activitat 5. Preparació del treball sobre literatura comparada (el repte)

A la següent sessió serà el moment d'explicar a l'alumnat el treball de literatura comparada que hauran de realitzar sobre el poema que els va tocar d'*El poema de la rosa als llavis*. Serà un treball en el qual l'alumnat no només s'haurà de centrar en el contingut, sinó també en l'estructura del poema, com s'explica a continuació. Es dedicaran dues sessions a elaborar l'exposició oral.

Com ja s'ha dit, doncs, hauran de comparar un dels poemes del recull amb alguna altra composició poètica que se'ls proporcionarà partint de l'eix temàtic de l'amor. Algunes de les preguntes que se'ls poden fer són:

- Quins recursos literaris utilitza l'autor per expressar aquest sentiment?
- Com és descrit aquest amor?
- Segueix el cànon literari ideat per la lírica trobadoresca?
- Quins elements tenen en comú? Què el diferencia?

Tampoc s'haurà de deixar de banda l'anàlisi de la mètrica i la rima, ja que es podrà observar que algunes de les composicions del poemari de Papasseit tenen arrels en la cançó —gènere de la lírica trobadoresca— o, també, en el decasíl·lab emprat pel poeta Ausiàs March.

En definitiva, el treball serà una recopilació del que també s'haurà estat treballant des de la primera sessió i s'hi incorporarà un apartat en el qual l'alumne o alumna haurà de fer una aportació —en forma de cançó, d'obra d'art, d'un altre poema, d'un fragment d'alguna novel·la... — i així fer que aquest aprenentatge sigui més significatiu. També se'ls demanarà que facin una lectura expressiva dels poemes.

Un exemple del que se'ls pot demanar que aparegui en la seva exposició oral és el següent:

- Lectura expressiva dels poemes.
- Fitxa comparativa:
  - Context històric i literari dels autors dels dos poemes.
  - Època literària i trets estètics del moviment al qual pertanyen.
  - Comparació dels poemes prenent com a referència la temàtica de l'amor. Recursos literaris. Anàlisi de la mètrica i la rima.
- Aportació del seu entorn.

La llista de poemes amb els quals es poden establir vincles és, evidentment, molt llarga. És evident que la poesia trobadoresca és un eix central a partir del qual comparar l'obra de Salvat-Papasseit. A continuació es proposen exemples de composicions poètiques.

- Al llarg de les composicions d'*El poema de la rosa als llavis* apareixen característiques prototípiques del gènere de la cançó de la lírica trobadoresca i, per tant, de l'amor cortès: la presència de l'"alosa", la passió o la sensualitat, la visita a la cambra de l'"amiga", la penyora d'amor, l'amor clandestí i extramatrimonial, la separació a l'alba, la por de perdre l'estimada o, fins i tot, alguns "senhals" per anomenar l'estimada. També tòpics com la "presó d'amor" o l'"amor a primera vista". Així doncs, alguns dels poemes que es poden prendre de referència són:
  - "Quan veig l'alosa aletejar" (Bernat de Ventadorn)
  - "El dia que us vaig veure" (Guillem de Cabestany)
  - "S'allarga el dia en tendre excés" (Guillem de Cabestany)

- “Tinc un desfici, ai, inclement” (Comtessa de Dia)
- “No el vulgueu, el fals marit” (Cerverí de Girona)

No obstant això, també es poden establir similituds, però també diferències, amb altres composicions poètiques d'altres autors més allunyats en el temps. És per això que es fan propostes com les següents que també es poden prendre de referència:

- Sense deixar encara de banda la literatura medieval, un autor que Salvat-Papasseit també pren com a referència és Ausiàs March. De fet, en ambdós poetes, l'amor ocupa un lloc central en la seva obra i és una font de coneixement. Això queda palès en el tòpic de “mestre d'amor”, és a dir, aquesta instrucció cap a l'“amiga” que encara no en sap, o també amb tòpics com el fet de manifestar-se “malalt d'amor” —aquest sofriment i tensió entre l'amor i la raó, entre la carn i l'esperit, entre ànima i cos, fora de la temptació. No s'ha d'oblidar, tampoc, la gran influència que té March en alguns dels poemes de l'obra en els quals Salvat-Papasseit empra la composició del decasíl·lab clàssic (4 + 6). Així doncs, alguns dels poemes que ho poden exemplificar són:
  - “Qui no és trist de mos dictats no cur”
  - “Lleixant a part l'estil dels trobadors”
- Autors com Francesc Vicent Garcia, amb poemes com “A una hermosa dama de cabell negre que es pentinava en un terrat amb una pinta de marfil”, en el qual trenca amb els tòpics contemporanis i renaixentistes de la “donna angelicata”, influenciats per la lírica trobadoresca.
- Es pot també partir d'algun fragment del “cant de Gentil” de l'obra de *Canigó*, de Jacint Verdaguer, en el qual s'hi mostra l'afflicció de Gentil vers Griselda. Per amor, Gentil està abandonant el seu deure.
- No s'ha d'oblidar, tampoc, que es va començar l'itinerari lector projectant un poema de Josep Carner a partir del qual es volia demostrar que dos poemes contemporanis poden tractar l'amor des de diferents punts de vista. En aquest cas, un amor descrit des de l'ordre, la serenitat i el seny. Així doncs, alguns dels poemes que el poden mostrar són:
  - “Dos amants”
  - “Enmig de tu i de mi”
  - “Sols”
  - “La bella dama del tramvia”
- Es pot introduir l'alumnat en la poesia contemporània i aprofitar el tema de l'amor passional, i fins i tot eròtic, de l'obra i proposar poemes com:
  - “Qui em viu en tu amb joia inseparable” (J.V. Foix)
  - “Cançó de les besades” (Rosa Leveroni)
  - “Els amants” (Vicent Andrés Estellés)

Totes aquestes propostes per al treball de literatura comparada s'explicaran prèviament a tot l'alumnat per tal que tothom pugui anar fent connexions que li permetin triar el poema adient per al treball de literatura comparada. És evident que és un propòsit complex i que, per tant, la feina del o de la docent serà guiar-los i orientar-los en aquesta tria.

Cal remarcar, també, que aquests poemes només són propostes i que cada docent pot treballar *El poema de la rosa als llavis* a partir dels referents que li siguin més còmodes i útils.

Després de la lectura

Activitat 6. Exposicions orals a l'aula (activitat de desenvolupament)

Després de les dues sessions de preparació de l'exposició oral, és el moment que l'alumnat presenti el poema a la resta de companys. Es poden dedicar dues altres sessions per a totes les presentacions. Si no es disposa de prou temps, es pot recórrer a l'eina digital Flipgrid, on l'alumnat pot penjar els seus vídeos i, fins i tot, comentar entre ells si també es vol que sigui un ítem a tenir en compte per a l'avaluació.

Després de cada presentació es poden deixar cinc minuts perquè la resta de l'alumnat faci retorn. O, també, per fer-ho més controlat, es pot realitzar la dinàmica dels **amics crítics**.

Els ítems i els criteris d'avaluació de les exposicions orals es poden haver consensuat abans amb l'alumnat, en el moment de la presentació del treball. D'aquesta manera saben en tot moment de què se'ls avalua i què poden fer per millorar. Atès que es tracta d'una exposició oral, no només es pot avaluar la competència literària, sinó també la comunicació oral. És evident, però, que l'avaluació s'haurà de centrar en la capacitat d'anàlisi i de comparació des d'un punt de vista temàtic dels dos poemes:

- Per una banda, l'elaboració d'un treball d'investigació de literatura comparada seleccionant les fonts d'informació adequades i, a més a més, processant i organitzant la informació d'una manera adequada i fent-se el discurs seu.
- Per l'altra, la descripció, comparació i anàlisi dels diversos poemes d'*El poema de la rosa als llavis* amb altres composicions poètiques de temàtica d'amor, d'autors i moviments diversos, cercant tots els elements de continuïtat i ruptura que permeten interpretar-los i establint vincles amb el context sociohistòric i cultural en què s'insereixen.

Activitat 7. Què hem après i plantejament de nous reptes (activitat d'estructuració)

Un cop realitzades totes les exposicions orals, se'ls plantejaran les següents preguntes, que seran el vehicle a partir del qual l'alumnat podrà **estructurar i reprendre tot el que hagi après** en aquest itinerari lector, és a dir, ser conscient de què ha après, com ho ha après i cap a on el porta tot el que ha après. Aquestes preguntes es connectaran, doncs, amb el repte que se'ls proposarà a l'última sessió de l'itinerari lector.

- Expliqueu per què *El poema de la rosa als llavis* és un poemari de referència de la lírica amorosa.
- Expliqueu per què en aquesta obra hi ha una alternança entre ruptura i recuperació pel que fa a la tradició literària.
- Com justifiqueu que aquesta obra és un "itinerari del plaer"?

l'última pregunta, que es lligarà amb el repte de l'última sessió, com a activitat de síntesi:

- Creieu que *El poema de la rosa als llavis* perpetua el concepte d'"amor romàntic"? Justifiqueu-ho i utilitzeu exemples en la vostra explicació.

Si l'alumnat utilitza l'eina d'un portafolis digital o carpeta d'aprenentatge seria molt interessant que aquestes preguntes hi fossin presents.

Es pot aprofitar la sessió per llegir l'**assaig de Joan Fuster** titulat "Amor", que es pot trobar a la seva obra *Diccionari per a ociosos*, i debatre sobre el concepte d'amor i amor romàntic.

"L'amor? Una invenció del segle XII!" La frase —promulgada, si no vaig errat, per un erudit ben respectable— podrà semblar un despropòsit. No ho és: gens. Fins i tot caldria admetre-la en la seva precisió més taxativa, que ens situa davant el fenomen social i cultural de la poesia dels trobadors. És clar que sempre hi ha hagut "amor", una forma o altra d'"amor", lligant les parelles humanes: sempre, o gairebé sempre —d'ençà que l'home mereix el nom d'home. Sense sortir-nos de la tradició occidental, el *Symposium* de Plató i l'*Ars amandi* d'Ovidi prou que en donen fe amb una espessa magnificència literària. Però no tots els "amors" han estat idèntics, i hauriem de distingir escrupolosament entre les diverses espècies o les diverses qualitats d'"amor" que els homes han viscut al llarg de la història. I no hi ha dubte, almenys, que això que nosaltres encara anomenem "amor" —això que inspiraven Beatrice i Laura, i Julieta i Desdèmona, i Margarida Gautier i Mimí— va ser desconegut per l'Antiguitat pagana. Com va ser desconegut, també, per la bàrbara Alta Edat Mitjana —i per l'Orient intricat. Aquest "amor" és una creació dels trobadors provençals, completada i polida pels poetes italians del *dolce stil nuovo*. [...]

Joan Fuster. "Amor", dins *Diccionari per a ociosos*

Activitat 8. Amor (des)romàntic? (activitat de síntesi i d'aplicació)

I ara sí: el repte final. Mitjançant una activitat de síntesi, d'**aplicació a nous contextos**, se'ls proposarà una nova situació derivada de la reflexió sobre el concepte d'"amor romàntic", plantejada en la sessió anterior, i de tot el biaix de gènere que hi va associat i que, per tant, el perpetuen obres com *El poema de la rosa als llavis*. Es tracta, doncs, de ser crítics amb la poesia que ha marcat el nostre cànon literari i, per tant, amb la construcció de l'amor que s'ha anat bastint al llarg dels segles.

En primer lloc, per aclarir què comporta el concepte d'"**amor romàntic**", i tot el que hi va associat, es pot projectar el vídeo del programa *Oh my goig* titulat "Mites de l'amor romàntic".

En segon lloc, es pot demanar a l'alumnat que busqui **cançons actuals** que perpetuïn aquest concepte d'amor romàntic. Seguidament, en la posada en comú, es pot fer un llistat a la pissarra de les idees que transmeten aquestes cançons i anar-les relacionant amb les idees del vídeo i amb la tradició literària.

Abans, però, caldrà reprendre la llista de tots els poemes proposats en aquest itinerari —quasi tots escrits per homes— i caldrà que l'alumnat percebi aquest **biaix de gènere al llarg de la història**. Es pot debatre sobre com, al final, els autors que han teoritzat sobre aquest concepte d'amor que se'ns ha transmès són homes i com creuen que aquest fet ha influït en aquesta concepció de l'amor.

Finalment, es proposa una activitat final de **comentari de text** que pot partir de poemes com els següents, en els quals es pot veure el trencament amb aquesta tradició amorosa:

- "On trobar-nos, enllà d'aquest espai", "XIX" o "El meu amor sense casa", de Maria Mercè Marçal.
- "Rosa" o "El meu amor petit", de Sònia Moll.
- "Diumenge", de Mireia Calafell.
- "Tan bonic i tan negre" o "Càntic IV", de Blanca Llum Vidal.

Aquestes només són propostes que poden ser útils en l'itinerari, però ni molt menys són les úniques possibles. D'altra banda, també es podria partir del gènere musical en aquesta activitat mitjançant l'anàlisi de cançons de grups com Roba Estesa, Pupil·les o JazzWoman, entre molts d'altres.

És en aquesta activitat de síntesi en què l'alumnat hauria de **demostrar tot el que ha après en l'itinerari lector i aplicar-ho a nous contextos** mitjançant un comentari de text escrit, en el qual hagi d'analitzar una altra vegada el tema de l'amor —com es concreta i com es va desenvolupant al llarg del poema o cançó, quins recursos literaris s'empren per explicar-lo, etc.— i, sobretot, des de quina perspectiva es construeix. Es valorarà i s'avaluarà, doncs, que l'alumne o alumna sigui capaç de connectar l'anàlisi del poema o cançó en qüestió amb l'anàlisi que s'ha anat construint al llarg de les sessions anteriors, partint de la temàtica de l'amor i, evidentment, que utilitzi exemples d'altres obres en la seva explicació i que els connecti amb la tradició literària de la qual formen part. Lògicament, en tractar-se d'un text concebut i elaborat per l'alumne, també s'avaluarà des del punt de vista de la construcció del discurs, és a dir, de l'expressió escrita, i s'avaluarà l'adequació, la coherència, la cohesió i la correcció lingüística.

4. Situació d'aprenentatge

Situació d'aprenentatge¹

Títol	Estimar en vers. Un itinerari de lectura sobre la construcció cultural de l'amor romàntic al voltant d'<i>El poema de la rosa als llavis</i> de Joan Salvat-Papasseit
Curs (nivell educatiu)	Segon de batxillerat
Matèria/Àmbit ²	Llengua Catalana i Literatura

DESCRIPCIÓ

Per què aquesta situació d'aprenentatge? Està relacionada amb alguna altra? Quin és el context?³ Quin repte planteja?⁴

En aquesta situació d'aprenentatge es proposa comparar *El poema de la rosa als llavis* amb altres poemes de la nostra tradició literària, a partir de la lírica trobadoresca, per configurar al final d'aquesta situació d'aprenentatge les característiques que constitueixen la construcció social de l'"amor romàntic".

A més a més, podrem observar com una obra com aquesta perpetua una concepció d'amor determinada per la tradició literària però, en canvi, es produeix un trencament en la forma dins del moviment de les avantguardes. El repte que es proposa a l'alumnat és determinar si el poema de Salvat-Papasseit és trencador o continuista respecte a la poesia amorosa de la tradició anterior mitjançant la comparació de poemes. Finalment, es proposarà una situació d'aplicació a nous contextos derivada de la reflexió sobre aquest concepte d'"amor romàntic" i de tot el biaix de gènere que hi va associat, mitjançant la recerca i l'anàlisi de produccions culturals actuals.

1. Les situacions d'aprenentatge són els escenaris que l'alumnat es troba a la vida real i que els centres educatius poden utilitzar per desenvolupar aprenentatges. Plantegen un context concret, una realitat actual, passada o previsible en el futur, en forma de pregunta o problema, en sentit ampli, que cal comprendre, i a la qual cal donar resposta o sobre la qual s'ha d'intervenir. És en la seva resolució que l'alumnat assoleix les competències específiques. (Decret 171/2022, de 20 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de batxillerat. Article 7 (Elements del currículum), punt 1, apartat e)

2. Agrupació de matèries que s'imparteixen de manera integrada.

3. Context: conjunt de circumstàncies que expliquen un esdeveniment o una situació i que envolten un individu, un col·lectiu o una comunitat, etc.

4. Repte: tema d'interès plantejat per l'alumnat, observació d'un fenomen, polèmica o controvèrsia entorn d'un fet, informació que crida l'atenció a la ciutadania, problemàtica que afecta la societat o l'entorn de l'alumnat, pregunta sobre un element de la realitat, recerca a partir d'un element investigable, necessitat plantejada per un agent extern, dilema que cal comprendre, manifestació artística, etc.

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

Amb la realització d'aquesta situació d'aprenentatge s'afavoreix l'assoliment de les competències específiques següents:

Competències específiques	Matèria
C8. Llegir, interpretar i valorar obres rellevants de la literatura catalana, castellana i hispanoamericana, utilitzant un metallenguatge específic i mobilitzant l'experiència biogràfica i els coneixements literaris i culturals, per establir vincles entre textos diversos que configuren un mapa cultural i eixemplin les possibilitats de gaudir de la literatura i de crear textos d'intenció literària.	Llengua Catalana i Literatura
C3. Produir textos orals i multimodals, amb atenció preferent als textos acadèmics, amb el rigor, la coherència, la fluïdesa i el registre adequats, atenent les convencions pròpies dels diferents gèneres discursius, i participar en interaccions orals amb una actitud cooperativa i respectuosa, tant per construir coneixement i establir vincles personals, com per intervenir de manera activa i informada en diferents contextos socials.	Llengua Catalana i Literatura
C5. Produir textos escrits i multimodals coherents, cohesionats, adequats i correctes, amb especial atenció als gèneres discursius de l'àmbit acadèmic i amb regulació dels iguals i autoregulació autònoma, per construir coneixement i donar resposta de manera informada, eficaç i creativa a propòsits comunicatius concrets.	Llengua Catalana i Literatura
C6. Seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts, avaluant-ne la fiabilitat i la pertinència en funció dels objectius de lectura i evitant els riscos de manipulació i desinformació, i integrar-la i transformar-la en coneixement per comunicar-la adoptant un punt de vista crític i personal alhora que respectuós amb la propietat intel·lectual, especialment en el marc de la realització de treballs d'investigació sobre temes del currículum.	Llengua Catalana i Literatura

TRACTAMENT DELS TRES COMPONENTS TRANSVERSALS⁵ DE LES COMPETÈNCIES CLAU DEL BATXILLERAT

Gestió i comunicació de la informació: es proposen dues dinàmiques de literatura comparada que parteixen de la cerca d'informació amb criteri, amb l'objectiu d'establir vincles entre els poemes d'aquesta obra i d'altres rellevants de la nostra tradició literària i de l'actualitat. Han de tenir presents sempre els elements de continuïtat i ruptura.

Resolució de problemes a partir de l'aplicació integrada de coneixements: el contingut i teoria present a la situació d'aprenentatge no es transmet pel docent unidireccionalment, sinó que és l'alumnat qui, a través de dinàmiques de debat sobre les lectures i la cerca d'informació, construeix la interpretació de les obres.

Pensament crític: a través d'aquest itinerari de lectura es proposa a l'alumnat reflexionar sobre com la cultura ha construït la idea d'amor romàntic que actualment tenen. A la part d'aplicació, se'ls empeny a reflexionar sobre les característiques que té aquesta concepció, per tal que siguin crítics amb les conseqüències que té la manera que tenim d'estimar i se'ls proposa alternatives amb artefactes culturals actuals que desconstrueixen aquesta concepció.

5. Components transversals de les competències clau: la resolució de problemes a partir de l'aplicació integrada de coneixements, la gestió i comunicació de la informació i el pensament crític.

OBJECTIUS D'APRENTATGE I CRITERIS D'AVUACIÓ

Objectius d'aprenentatge⁶ Què volem que aprengui l'alumnat i per a què? CAPACITAT + SABER + FINALITAT	Criteris d'avaluació⁷ Com sabem que ho han après? ACCIÓ + SABER + CONTEXT ⁸
1. Planificar i produir textos orals atenent a les convencions pròpies del gènere expositiu i als criteris d'adequació, coherència, cohesió i correcció per tal de compartir de forma col·lectiva el treball d'anàlisi comparatiu sobre els poemes escollits.	1.1. Dur a terme una exposició oral per tal de compartir de forma col·lectiva el treball d'anàlisi comparativa sobre els poemes escollits, amb un grau de planificació previ, ajustant-se a les convencions pròpies del gènere discursiu en qüestió, i fer-ho amb la fluïdesa, el rigor, la coherència i el registre adequats i utilitzant de manera eficaç recursos verbals i no verbals.
2. Buscar informació procedent de fonts diverses, processar-la i organitzar-la per tal d'elaborar un treball d'investigació de literatura comparada entre dos poemes.	2.1. Elaborar un treball d'investigació de manera autònoma sobre l'anàlisi comparativa entre dos poemes, que impliqui localitzar, seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts, amb una atenció especial a la gestió del seu emmagatzematge i de la seva recuperació, així com a l'avaluació de la fiabilitat i la pertinència; organitzar-la i integrar-la en esquemes propis, i reelaborar-la i comunicar-la de manera creativa, adoptant un punt de vista crític i respectuós amb la propietat intel·lectual.
3. Comprendre i analitzar elements estructurals de diferents poemes d'autors i moviments literaris diversos establint vincles que permetin definir els elements de continuïtat i ruptura en l'evolució de la construcció literària d'aquests elements, pel que fa a la temàtica de l'amor, i utilitzant la informació i el context sociohistòric, per interpretar els textos amb una perspectiva més àmplia i comprendre'n la dimensió cultural i el seu valor literari i la inserció en la tradició.	3.1. Explicar i argumentar la interpretació dels poemes llegits a partir de l'anàlisi de les relacions internes dels seus elements constitutius, posant èmfasi en els elements de continuïtat i ruptura del cànon literari i, per tant, tenint presents les relacions externes del text amb el seu context sociohistòric. 3.2. Desenvolupar un projecte d'investigació sobre literatura comparada que es concreti en una exposició oral i un comentari de text, mitjançant l'establiment de vincles argumentats entre ells, pel que fa als elements de continuïtat i ruptura sobre el tema literari de l'amor i la seva construcció social.
4. Produir un comentari de text escrit, atenent els criteris d'adequació, coherència, cohesió i correcció ortogràfica i morfosintàctica, mobilitzant el coneixement sobre la llengua, per tal d'elaborar una anàlisi comparativa entre dos poemes amb temàtica literària de l'amor.	4.1. Elaborar un comentari de text, amb coherència, cohesió i el registre adequat, a partir de l'anàlisi literària entre dos poemes, atenent als elements de continuïtat i ruptura sobre el tema literari de l'amor i la seva construcció social, precedit d'un procés de planificació que atengui la situació comunicativa.

6. Les competències específiques estan formulades de forma general i convé concretar-les per definir quins seran els aprenentatges que s'adquiriran amb la realització de la situació d'aprenentatge. Aquesta concreció ha de permetre formular unes competències pròpies de la situació d'aprenentatge que són l'equivalent dels objectius d'aprenentatge.

7. Els criteris d'avaluació es poden desplegar en indicadors. Un objectiu d'aprenentatge pot relacionar-se amb un, dos o més criteris d'avaluació.

8. El context ha d'incloure les condicions en què s'hauran d'evidenciar els aprenentatges.

SABERS

Amb la realització d'aquesta situació d'aprenentatge es tractaran els sabers següents:

Saber	Matèria
<p>1. Comunicació</p> <ul style="list-style-type: none"> • Els gèneres discursius<ul style="list-style-type: none"> – Justificació i aplicació en textos orals, escrits i multimodals de les propietats textuais (adequació, coherència, cohesió i correcció) i dels gèneres discursius propis de l'àmbit educatiu (textos acadèmics) i de l'àmbit social (xarxes socials i mitjans de comunicació). • Processos<ul style="list-style-type: none"> – Planificació i cerca de la informació, textualització i revisió, adequació a l'audiència i al temps d'exposició, amb especial atenció a la millora i al domini dels elements no verbals, als trets discursius i lingüístics de l'oralitat formal i de la deliberació oral argumentada, en el context de la producció de textos orals pertanyents a l'àmbit acadèmic i social. – Elaboració de textos escrits i multimodals atenent el seu procés: planificació, redacció, revisió i edició, correcció gramatical i ortogràfica i propietat lèxica, en el context de la producció de textos escrits pertanyents a l'àmbit acadèmic i social. – Cerca autònoma i selecció d'informació procedent de fonts diverses amb criteris de fiabilitat, qualitat i pertinència; anàlisi, contrast, valoració, reorganització i síntesi de la informació en esquemes propis i transformació en coneixement; comunicació i difusió de la informació reelaborada de manera creativa i respectuosa amb la propietat intel·lectual amb citació precisa de les fonts; gestió crítica de continguts, d'emmagatzematge i de recuperació de la informació rellevant; detecció de notícies falses, distorsió i manipulació informativa, i verificació de fets en situacions diverses dels àmbits personal, social i acadèmic. • Reconeixement i ús discursiu dels elements lingüístics<ul style="list-style-type: none"> – Reconeixement, anàlisi i ús de recursos lingüístics per adequar el registre a la situació de comunicació en textos diversos.	Llengua Catalana i Literatura
<p>2. Educació literària</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lectura guiada: processos i estratègies Lectura i anàlisi d'obres rellevants de les literatures catalana, castellana i hispanoamericana, des de l'últim quart del segle XIX fins al segle XXI, inscrites en itineraris temàtics o de gènere, amb especial atenció als aspectes següents:<ul style="list-style-type: none"> – Construcció compartida de la interpretació de les obres per mitjà de discussions o converses literàries. – Anàlisi dels elements constitutius del gènere literari i de la seva relació amb el sentit de l'obra, i dels efectes d'aquests elements i dels seus recursos expressius en la recepció del lector. – Utilització de la informació sociohistòrica, cultural i artística per interpretar les obres i comprendre el lloc que ocupen en la tradició literària. – Establiment de vincles intertextuals entre obres i altres manifestacions artístiques en funció de gèneres, temes, tòpics, estructures i llenguatges. Reflexió al voltant dels elements de continuïtat i ruptura. – Expressió argumentada de la interpretació dels textos, integrant els diferents aspectes analitzats i atenent els seus valors culturals, ètics i estètics. Lectura amb perspectiva de gènere. – Lectura expressiva, dramatització i recitat d'obres i fragments literaris atenent els processos de comprensió, apropiació i oralització implicats.	Llengua Catalana i Literatura

DESENVOLUPAMENT DE LA SITUACIÓ D'APRENTATGE

Quines són les principals estratègies metodològiques que es preveuen utilitzar?, quins tipus d'agrupament realitzarem?, quins són els principals materials que necessitarem?, etc.

Les activitats que es proposen pretenen generar una **reflexió sobre el contingut del poema**, la **comparació amb altres composicions poètiques**, i d'altres arts, i l'**anàlisi formal**. Generalment, es planteja partir dels **coneixements previs de l'alumnat**. El o la docent cal que ofereixi una orientació que permeti assentar-los i ampliar-los, per aconseguir que l'alumnat els pugui **aplicar en altres contextos** més propers a la seva realitat.

L'**activació de coneixements previs** es duu a terme mitjançant preguntes obertes amb l'objectiu que a posterior hi hagi una reflexió conjunta, és a dir, a través del diàleg entre iguals guiat pel o la docent. De la mateixa manera, la interpretació dels textos literaris es construeix de manera col·lectiva mitjançant el debat i la discussió, i a partir de preguntes i activitats que permeten la reflexió.

La realització de l'**exposició oral** sobre literatura comparada parteix de la cerca d'informació amb criteri i té com a objectiu establir vincles entre els poemes d'aquesta obra i d'altres rellevants de la nostra tradició literària, tenint presents sempre els elements de continuïtat i ruptura.

Es posarà el focus també en la **construcció social d'aquesta idea d'"amor romàntic"**, i com en l'actualitat trobem poesia que ens ajuda a trencar amb tots aquests tòpics que hi van associats.

Quant a l'**organització d'aula**, en quasi totes les sessions es proposa treballar amb la dinàmica 1 - 4 - grup classe, per poder aconseguir l'objectiu de construcció de coneixement compartit.

ACTIVITATS D'APRENENTATGE I D'AVALUACIÓ

Activitat	Descripció de l'activitat d'aprenentatge i d'avaluació	Temporització
<p>Activitats inicials <i>Què en sabem?</i></p>	<p>Activitat 1. Activació de coneixements previs</p> <p>Discussió literària a partir de la projecció de tres poemes: “El dia que us vaig veure” (Guillem de Cabestany), “Perquè has vingut” (Joan Salvat-Papasseit) i “La bella dama del tramvia” (Josep Carner). Es comenten, en gran grup, aspectes sobre:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poesia en general (contingut i forma). • La lírica trobadoresca, ja treballada amb anterioritat. <p>El o la docent fa de guia d'aquesta discussió amb l'objectiu de mostrar a l'alumnat composicions amb una mateixa temàtica tractada de maneres diferents o similars.</p> <p>A partir de la discussió es generarà la idea que es poden establir molts elements de continuïtat, però també de ruptura, al llarg de la història de la literatura catalana. D'entre aquests, un dels més rellevants és la construcció del tema de l'amor des de la lírica trobadoresca i com s'ha anat manifestant al llarg de la nostra tradició literària fins a obres “formalment trencadores” i clarament d'amor com <i>El poema de la rosa als llavis</i>.</p> <p>Organització d'aula: 1 - 4 - dins el grup classe.</p> <p>Es poden utilitzar les eines Padlet o Mentimeter per compartir les idees amb tota la classe.</p>	<p>1 sessió</p>
<p>Activitats de desenvolupament <i>Aprenem nous sabers</i></p>	<p>Activitat 2. Context històric i literari: les avantguardes</p> <p><i>Sessió 1</i></p> <p>Projecció de dues obres d'art de l'any 1909: <i>Cala Forn</i>, de Joaquim Sunyer, i <i>Cases d'Horta</i>, de Pablo Picasso.</p> <p>L'alumnat, en grups de 4, ha de resoldre les preguntes que se'ls plantejaran amb l'objectiu d'anar assentant les idees principals sobre les avantguardes.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Com heu pogut observar, les dues obres són de principis del segle XX. <p>En quin moment històric ens trobem? Què està passant al món? Com es caracteritza aquest període històric?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elaboreu una llista de paraules que poden caracteritzar aquestes obres pictòriques. <p>Per a aquesta activitat es pot utilitzar el recurs digital Mentimeter per tal d'elaborar entre tota la classe un “núvol de paraules” que ajudi a visualitzar les paraules més recurrents.</p> <p>Organització d'aula: grups de 4.</p> <p><i>Sessió 2. Consolidació de les idees principals sobre les avantguardes</i></p> <p>Es projecten les següents composicions poètiques de Salvat-Papasseit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • “54045”, una de les deu composicions poètiques de <i>Poemes en ondes hertzianes</i>. • El cal·ligrama “Les formigues”. <p>Realització d'un “debat socràtic”, en el qual el o la docent farà de mediador. L'activitat consisteix en el següent:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lectura comprensiva per tal que l'alumnat entengui tot el vocabulari. • Es divideix la classe en dos grups. Cada grup s'especialitza en un dels dos textos i té l'objectiu de fer un debat literari a partir de la pregunta: “Creieu que la composició poètica que us ha tocat és avantguardista?”. L'alumnat haurà de cercar informació per poder respondre. • Es prepararan el debat. El grup d'alumnes especialitzat en el primer poema seu en un cercle interior i és qui aporta els seus punts de vista sobre el tema proposat i del qual s'hauran hagut d'informar. La resta d'alumnat, especialitzat en el segon poema, seu en un cercle extern i observa les intervencions dels companys. • Disposen d'una rúbrica, prèviament elaborada i consensuada per tots els membres de la classe (arguments, nombre d'intervencions, respecte, correcció lingüística...) i, a més a més, tot l'alumnat s'haurà hagut d'especialitzar en el tema de les avantguardes i, per tant, tindrà present la qualitat de la informació aportada. • Un cop realitzat el primer debat, es fa el segon i, per tant, canviaran els rols. <p>Organització d'aula: dos grups.</p>	<p>2 sessions</p>

Activitat	Descripció de l'activitat d'aprenentatge i d'avaluació	Temporització
	<p>Activitat 3. Introducció a Joan Salvat-Papasseit i a <i>El poema de la rosa als llavis</i>.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Visualització del capítol del programa <i>El Búnquer</i> (Catalunya Ràdio) dedicat a l'autor. Es complementa la biografia consultant altres recursos pertinents, com escriptors.cat o lletra.uoc.edu, i esmentant tota la seva obra, explicant-ne les particularitats generals. Si no es disposa de temps a l'aula, es pot demanar a l'alumnat, en la sessió anterior, que ho faci a casa i que aporti les idees a classe. • Es planteja a l'alumnat un repte que hauran de resoldre individualment al final de la sessió: «Per començar a familiaritzar-vos amb el llibre, us proposem un repte: Obriu el llibre aleatòriament i quedeu-vos amb el poema que us toqui. Llegiu-lo detingudament, busqueu les paraules que no entengueu i relacioneu-ne el contingut amb la metàfora explícita al títol “la rosa als llavis”.» Cal aclarir que el o la docent haurà de supervisar que els trenta poemes que constitueixen l'obra estiguin repartits entre tot l'alumnat. Si cal, es podran fer servir altres estratègies per tal que sigui així. • Comprensió lectora d'un dels poemes mitjançant la rutina de pensament “Paraula - Vers - Idea”, amb l'objectiu de sintetitzar i captar l'essència del text, desvetllar el que sigui important o valuós en el poema i que ajudi en l'anàlisi. <p>La sessió finalitzarà abans de poder posar en comú les respostes i, per tant, es posarà en comú a la propera sessió. Organització d'aula: individual.</p>	1 sessió
	<p>Activitat 4. Primera posada en comú dels poemes d'<i>El poema de la rosa als llavis</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Comentari inicial sobre l'estructura del poema. Tots els poemes constitueixen un conjunt unitari i ben travat. Es tracta, doncs, d'un itinerari amorós amb diverses fases, que es detallarà més endavant. • L'alumnat s'haurà d'agrupar en grups de quatre i posar en comú les idees més significatives de cadascun dels poemes. Posteriorment, es durà a terme la mateixa dinàmica però amb tota la classe. • A mesura que l'alumnat vagi fent explícites les idees que ha pogut copsar de cada poema, el o la docent construeix l'estructura del poemari amb l'objectiu que al final es vegi evident, a simple vista, i es pugui tenir la base per poder analitzar-lo amb més detall i profunditat. D'altra banda, totes les idees que vagin sorgint es classificaran segons les etapes amoroses, a grans trets, que recull l'obra i que anirem fent explícites: <ul style="list-style-type: none"> – El desig inicial. – El procés amatori: com a aprenentatge, com a preparació, com a lliurament a l'estimada. – L'assoliment de l'amor. – El record. L'apèndix. • Cal aturar-se en la idea que, si el tema de tot el poemari és l'amor, és evident que aquest amor va destinat a algú. S'introdueix, doncs, el concepte de l'“amiga” i es connecta amb l'“amiga” —estimada— i la “midons”, present en la lírica trobadoresca, a partir dels poemes “Si jo sabés aconseguir guardó», de Berenguer de Palou, i “Així com aquell que caminant erra el camí”, de Cerverí de Girona. • Per concloure la sessió, es torna a la pregunta inicial i es relacionen totes les idees que s'hauran anat construint amb la metàfora explícita en el títol, “la rosa als llavis”. Es fa evident aquest eix temàtic d'amor de l'obra. <p>Organització d'aula: grups de 4 - gran grup.</p>	1 sessió

Activitat	Descripció de l'activitat d'aprenentatge i d'avaluació	Temporització
	<p>Activitat 5. Repte: Preparació del treball a partir de la literatura comparada*</p> <p>L'alumnat ha de comparar un dels poemes del recull amb alguna altra composició poètica que se'ls proporcionarà partint de l'eix temàtic de l'amor. Algunes de les preguntes que se'ls poden fer són:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Quins recursos literaris utilitza l'autor per expressar aquest sentiment? • Com és descrit aquest amor? • Segueix el cànon literari ideat per la lírica trobadoresca? • Quins elements tenen en comú? Què el diferencia? <p>El treball és una recopilació del que també s'haurà treballat des de la primera sessió i s'hi incorpora un apartat en el qual l'alumne o alumna ha de fer una aportació —en forma de cançó, d'obra d'art, d'un altre poema, d'un fragment d'alguna novel·la... També se'ls demana que facin una lectura expressiva dels poemes.</p> <p>Un exemple del que se'ls pot demanar que aparegui en la seva exposició oral és el següent:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lectura expressiva dels poemes. • Fitxa comparativa: <ul style="list-style-type: none"> – Context històric i literari dels autors dels dos poemes. – Època literària i trets estètics del moviment al qual pertanyen. – Comparació dels poemes prenent com a referència la temàtica de l'amor. <p>Recursos literaris. Anàlisi de la mètrica i la rima.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aportació del seu entorn. <p>Organització d'aula: individual.</p> <p>* En el desenvolupament de l'itinerari lector s'hi poden consultar les propostes de composicions poètiques per a la realització d'aquest treball de literatura comparada.</p>	2 sessions
	<p>Activitat 6. Exposicions orals a l'aula</p> <p>Si no es disposa de prou temps, es pot recórrer a l'eina digital Flipgrid, on l'alumnat pot penjar els seus vídeos i, fins i tot, comentar-ho entre ells.</p> <p>Després de cada presentació es poden deixar cinc minuts perquè la resta de l'alumnat faci retorn. O, també, es pot fer la dinàmica dels amics crítics. Atès que es tracta d'una exposició oral, no només es pot avaluar la competència literària, sinó també la comunicació oral.</p> <p>L'avaluació s'haurà de centrar en la capacitat d'anàlisi i de comparació des d'un punt de vista temàtic dels dos poemes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elaboració d'un treball d'investigació de literatura comparada seleccionant les fonts d'informació adequades i, a més a més, processant i organitzant la informació d'una manera adequada i fent-se el discurs seu. • Descripció, comparació i anàlisi dels diversos poemes d'<i>El poema de la rosa als llavis</i> amb altres composicions poètiques de temàtica d'amor, d'autors i moviments diversos, cercant tots els elements de continuïtat i ruptura que permeten interpretar-los i establint vincles amb el context sociohistòric i cultural en què s'insereixen. <p>Organització d'aula: individual i gran grup.</p>	1-2 sessions

Activitat	Descripció de l'activitat d'aprenentatge i d'avaluació	Temporització
<p>Activitats d'estructuració <i>Què hem après?</i></p>	<p>Activitat 7. Què hem après i plantejament de nous reptes L'alumnat ha de ser conscient de què ha après, com ho ha après i cap a on el porta tot el que ha après. Se'ls formularan unes preguntes que connectaran amb l'activitat d'aplicació que se'ls proposarà a les últimes sessions de la situació d'aprenentatge.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Expliqueu per què <i>El poema de la rosa als llavis</i> és un poemari de referència de la lírica amorosa. • Expliqueu per què en aquesta obra hi ha una alternança entre ruptura i recuperació pel que fa a la tradició literària. • Com justifiqueu que aquesta obra és un "itinerari del plaer"? <p>I l'última pregunta, que es relacionarà amb el repte de l'última sessió, com a activitat de síntesi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Creieu que <i>El poema de la rosa als llavis</i> perpetua el concepte d'"amor romàntic"? Justifiqueu-ho i utilitzeu exemples en la vostra explicació. <p>Es pot aprofitar la sessió per llegir l'assaig de Joan Fuster titulat "<u>Amor</u>", que es pot trobar a la seva obra <i>Diccionari per a ociosos</i>, i debatre sobre el concepte d'amor i amor romàntic.</p> <p>Si l'alumnat utilitza l'eina d'un portafolis digital o carpeta d'aprenentatge seria molt interessant que aquestes preguntes hi fossin presents.</p> <p>Organització d'aula: Individual.</p>	1 sessió
<p>Activitats d'aplicació <i>Apliquem el que hem après</i></p>	<p>Activitat 8. Amor (des)romàntic? Es proposa una nova situació derivada de la reflexió sobre el concepte d'"amor romàntic", plantejada en la sessió anterior, i de tot el biaix de gènere que hi va associat i que, per tant, el perpetuen obres com <i>El poema de la rosa als llavis</i>.</p> <p>La seqüenciació de la sessió és la següent:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Per aclarir què comporta el concepte d'"amor romàntic", i tot el que hi va associat, es projecta el vídeo del programa <i>Oh my goig</i> titulat "<u>Mites de l'amor romàntic</u>". • Es demana a l'alumnat que busqui cançons actuals que perpetuïn aquest concepte d'amor romàntic. Seguidament, en la posada en comú, es pot fer un llistat a la pissarra de les idees que transmeten aquestes cançons i anar-les relacionant amb les idees del vídeo i amb la tradició literària. • Caldrà reprendre la llista de tots els poemes proposats en aquest itinerari —quasi tots escrits per homes— i caldrà que l'alumnat percebi aquest biaix de gènere al llarg de la història. Es pot debatre sobre com, al final, els autors que han teoritzat sobre aquest concepte d'amor que se'ns ha transmès són homes i com creuen que aquest fet ha influït en aquesta concepció de l'amor. • Es proposa una activitat final de comentari de text que pot partir de poemes com els següents, en els quals es pot veure el trencament amb aquesta tradició amorosa: <ul style="list-style-type: none"> – "On trobar-nos, enllà d'aquest espai", "XIX" o "El meu amor sense casa", de Maria Mercè Marçal. – "Rosa" o "El meu amor petit", de Sònia Moll. – "Diumenge", de Mireia Calafell. – "Tan bonic i tan negre" o "Càntic IV", de Blanca Llum Vidal. <p>D'altra banda, també es pot partir del gènere musical en aquesta activitat mitjançant l'anàlisi de cançons de grups com Roba Estesa, Pupil·les o JazzWoman, entre molts d'altres.</p> <p>Organització d'aula: individual - gran grup.</p> <p>S'avaluarà que l'alumne o alumna sigui capaç de connectar l'anàlisi del poema o cançó en qüestió amb l'anàlisi que s'ha anat construint al llarg de les sessions anteriors, a partir de la temàtica de l'amor i, evidentment, que utilitzi exemples d'altres obres en la seva explicació i que els connecti amb la tradició literària de la qual formen part. També es tindrà en compte l'avaluació de l'expressió escrita, és a dir, la construcció del discurs (adequació, coherència, cohesió i correcció lingüística).</p>	2 sessions

MESURES I SUPORTS UNIVERSALS¹

I. Proporcionar múltiples maneres de representació

- Oferir alternatives (suport visual) a la informació auditiva.
- Clarificar el vocabulari i els simbolismes.
- Explicar la sintaxi i l'estructura dels elements presentats.
- Proporcionar ajudes per interpretar el text i els simbolismes.
- Activar els coneixements previs.
- Posar de relleu patrons, característiques fonamentals, idees principals i relacions entre idees.
- Guiar el processament d'informació proporcionant estratègies de pensament i d'acció.

II. Proporcionar múltiples maneres per a l'acció i l'expressió

- Assegurar l'accessibilitat de les eines i les tecnologies de suport.
- Ajudar en la planificació i el desenvolupament d'estratègies.
- Proporcionar recursos i estratègies per gestionar la informació.
- Oferir instruments per evidenciar el progrés i la capacitat per autoavaluar-se.

III. Proporcionar múltiples maneres de comprometre's

- Fomentar l'elecció individual i l'autonomia.
- Ressaltar la importància dels objectius.
- Impulsar la col·laboració i la comunicació.
- Desenvolupar la reflexió en relació al propi progrés i l'autoavaluació.

MESURES I SUPORTS ADDICIONALS¹⁰ O INTENSIVS¹¹

Quines mesures o suports addicionals o intensius es proposen per a cadascun dels alumnes següents:

Alumne/a	Mesura i suport addicional o intensiu

9. Les mesures i els suports universals són els que s'adrecen a tots els alumnes. Han de permetre flexibilitzar el context d'aprenentatge, proporcionar als i les alumnes estratègies per minimitzar les barreres de l'entorn i garantir la convivència i el compromís de tota la comunitat educativa.

10. Les mesures i els suports addicionals s'adrecen a alguns alumnes. Permeten ajustar la resposta educativa de forma flexible, preventiva i temporal, focalitzant la intervenció educativa en aquells aspectes del procés d'aprenentatge que poden comprometre l'avenç personal i escolar.

11. Les mesures i els suports intensius són específics per als i les alumnes amb necessitats educatives especials, estan adaptats a la seva singularitat i permeten ajustar la resposta educativa de forma extensa, amb una freqüència regular i, normalment, sense límit temporal.